

Chương II
VŨ TRỤ – HỆ QUẢ CÁC CHUYỂN ĐỘNG CỦA TRÁI ĐẤT
Bài 5
VŨ TRỤ – HỆ MẶT TRỜI VÀ TRÁI ĐẤT
HỆ QUẢ CHUYỂN ĐỘNG TỰ QUAY QUANH TRỤC CỦA TRÁI ĐẤT

I. Khái quát về vũ trụ , hệ Mặt trời & Trái Đất trong hệ mặt Trời

1. Vũ trụ

- Vũ trụ là khoảng không gian vô tận chứa hàng trăm tỉ thiên hà.
- Thiên hà chứa Mặt trời và các hành tinh của nó gọi là Dải Ngân Hà.

2. Hệ Mặt trời

Hệ Mặt trời là một tập hợp các thiên thể nằm trong Dải Ngân Hà gồm :

- Mặt trời ở trung tâm.
- 8 hành tinh
- Các tiểu hành tinh, vệ tinh, sao chổi, thiên thạch và các đám bụi khí.

3. Trái đất trong Hệ Mặt trời

- Ở vị trí thứ 3 thứ ba theo thứ tự xa dần Mặt trời.
- Khoảng cách trung bình từ Trái đất đến Mặt trời là 149,6 triệu km.

II. Hệ quả của chuyển động tự quay quanh trục của Trái Đất

1. Sự luân phiên ngày – đêm (đọc SGK)

2. Giờ trên Trái đất và đường chuyển ngày quốc tế

a. Giờ trên Trái đất

- **Giờ địa phương** : mỗi kinh tuyến tại một thời điểm có một giờ riêng gọi là giờ địa phương.
- **Giờ múi** : là giờ thống nhất trong từng múi lấy theo giờ của kinh tuyến giữa múi đó.
- **Giờ GMT** : là giờ của múi số 0. Việt Nam thuộc múi giờ số 7.

b. Đường chuyển ngày quốc tế

- Là kinh tuyến 180^0
- Từ Tây sang Đông phải lùi lại 1 ngày lịch.
- Từ Đông sang Tây phải cộng 1 ngày lịch.

3. Sự lệch hướng chuyển động của các vật thể

- Tất cả các vật thể khi chuyển động theo phương kinh tuyến đều bị lệch hướng :
 - Ở Bắc bán cầu bị lệch về bên phải.
 - Ở Nam bán cầu bị lệch về bên trái.
- Nguyên nhân : do ảnh hưởng của lực Côriôlit.

Bài 6

HỆ QUẢ CHUYỂN ĐỘNG XUNG QUANH MẶT TRỜI CỦA TRÁI ĐẤT

I. Chuyển động biểu kiến hàng năm của Mặt trời

- Hàng năm Mặt trời chuyển động biểu kiến giữa 2 chí tuyến Bắc và Nam.
- Hiện tượng Mặt trời lên thiên đỉnh lần lượt xuất hiện từ chí tuyến Nam (ngày 22/12) lên chí tuyến Bắc (ngày 22/6)

II. Các mùa trong năm

- *Mùa ở 2 bán cầu trái ngược nhau về thời gian.*
- *Cách chia mùa :*
 - Chia 2 mùa nóng và lạnh :
 - + Sau 21/3 đến trước 23/9 BBC có mùa nóng, NBC có mùa lạnh.
 - + Sau 23/9 đến trước 21/3 BBC có mùa lạnh, NBC có mùa nóng.
 - Chia 4 mùa theo dương lịch ở BBC :
 - + 21/3 -> 22/6) : mùa Xuân
 - + 22/6 -> 23/9) : mùa Hạ
 - + 23/9 -> 22/12 : mùa Thu
 - + 22/12 -> 21/3 : mùa Đông

III. Ngày – đêm dài ngắn theo mùa và theo vĩ độ

1. Ngày – đêm dài ngắn theo mùa

- Từ 21/3 -> 23/9 Bắc bán cầu có ngày dài hơn đêm. Trong đó ngày 22/6 có ngày dài nhất, đêm ngắn nhất. Nam bán cầu có hiện tượng ngược lại.
- Từ 23/9 -> 21/3 Bắc bán cầu có ngày ngắn hơn đêm. Trong đó ngày 22/12 có ngày ngắn nhất, đêm dài nhất. Nam bán cầu có hiện tượng ngược lại.
- Hai ngày 21/3 và 23/9 có ngày bằng đêm ở mọi nơi trên Trái đất.

2. Ngày – đêm dài ngắn theo vĩ độ

- Tại xích đạo luôn có ngày bằng đêm.
- Càng xa xích đạo, độ chênh lệch ngày-đêm càng lớn.
- Từ 2 vòng cực lên cực có hiện tượng ngày hoặc đêm dài suốt 24 giờ.
 - + Càng gần cực, số ngày-đêm đó càng tăng.
 - + Tại cực có 6 tháng ngày, 6 tháng đêm.